

"ב' פרומו"

צולם בבמב'יק

אני לסבית"

בעולם שכבר קץ במילה "פמיניזם", האמנית עינת עמיר לא מתביישת ללכת איתה עד הסוף. גם אם זה מתבטא בלהתחיל עם צעירות דתיות מול המצלמה, או בלהפגיש בין הפן הגברי והנשי שלה על רקע ציטוטים של אריק שרון ואהוד ברק

רתם רוזנטל צילום: אריק סולטן

הבריות, למשל, יש כרעג גל על תערוכות פמיניסטיות. למרות זאת, אצלנו, רוב האמנים שייכים לגלריות בולטות הם זכרים. אולי זה אנרכוטי או לא קולי לרוב על כך, אבל זה המצב. פמיניזם הוא מחשבה פוליטית שרואה אירועים בינאישיים בהקשר רחב יותר. בכל העבודות שלי אני מעלבת בין אירועים מאור פריטים לממד הפוליטי. למרות שתמיד פעלתי כך, אין ספק שהשנה האחרונה הפכה אותי להרבה יותר פמיניסטית. אצל האמניות הצעירות היה לי קל יותר לראות הקשרים פמיניסטיים מובהקים. כשהלכתי אחורה, מצאנו לא מעט הקשרים מפתיעים. בתערוכה, אנב, מוצגות יצירותיהן של אמניות דוגמת דרית אלמוג, מיכל נאמן או גליה יזב, לצד יצירות של דרדקיות מוערות כמו גלי אסי, רותי סלע, מעין אמיר או נעמה צבר.

מדור ברמ'ה כוויאדאו ארט

ב־2005 הציבה עמיר מצלמה בירית ביתה ויצרה את העבודה "נסגה מחפירה תחת לחץ". לרגע היא דמות גברית יותר ולרגע היא דמות נשית - מכורבלת מעוטלת על מיטה, או מפגינה פנים פגרי עת. שתי הרמויות הללו מרטקטות ביניהן רגע אינטימי של פרידה. המילים שעמיר הציבה בפיה הן ציטוטים שנלקחו מנאומו של אריק שרון ואהוד ברק (האקס המיתולוגי שלכם וההוא שרוצה לעי שות קאמבק לסלון שלכם), בין השנים 2001-2005. הטרימינולוגיה שחודרת לפריים, הנושאת מונחים טעונים ב"נסגה", "התנתקות" ו"מלחמה על הבית", משתלבת באופן מופלא עם המשא ומתן שמלך זה כמעט כל פרידה אנושית.

את תמיד מנסה להנחית פצצות? "אולי מכובן זה העבודות שלי הן פמיניסטיות, למרות שאין בהן הצהרה ברורה. בעבודות שלי יש תמיד חיבורים בלתי אפשריים. העי בורה הוא בעשתי אחרי פרידה ממערכת יחסים דרמטית, בזמן שכאן התכוננו להתנתקות. זה לא היה חיבור מרע ומשכל. אני לא מנסה להעביר מסר פוליטי ידקטי, אלא להעביר את האופן - שאי אפשר להתעלם ממנו - בו העולם החיצוני חודר לעולם הפנימי". עמיר יצאה מהארון במהלך לימודיה, מעט אחרי שחגגה 20: "זה לא היה עניין גדול. זה היה מרגש וחדש, אבל לא שערייה גדולה. כבר גרתי מחוץ לבית ובסביבה מאוד תומכת. הורים עברו תקופת הסתגלות סבירה והם התמודדו עם זה בכבוד. אני חושבת שלחורים זה תמיד הכי קשה, כי הם צריכים לצאת מהארון בעל כורחם ונכפית עליהם זהות מינית. בכלל, אולי זו קצת קלישאה, אבל אני מרגינת די נרועה. לקח לי הרבה מאוד שנים לצאת מעמדת הילדה הטובה. העבודות שלי הן אולי המקום היחיד שבו תמיד הרגשתי חופשיות. היו לי גם מערכות יחסים עם גברים בעבר. תראי, בחיי הפרטיים ומול אנשים שונים אנדיר את עצמי בצורה שונה. לצורך תכנה בעיר תון אנדיר את עצמי כלסבית, כי יש לי מחויבות חברתית. אני רוצה שתהיה כתבה ב'פרומו' על לסביות. רק תראי מה קורה בירושלים. לכמה ח'כים נראה הנויני שאם יש ראש עיר חרדי, או לאי היו חומר לבס בירושלים".

פרט לכתב העת ולתערוכה החדשה, לעמיר יש הרבה על הראש. בקרוב היא עוזבת את הארץ לטובת לימרי אמנות באוניברסיטה הסופר נחשבת, קולומביה, היא אחראית על מחלקת הווידאו ארט באגף החינוך של מוזיאון הרצליה, בשנה האחרונה לימרה אמנות בתיכונים וב־28 ביוני נפתחה תערוכה שלה בגלריה רוטנפלד ובה מוצגת עבודת הווידאו האחרונה שלה - "מכירה". בעבודה זו וישבת עמיר על שתיים במרכז של מאלל ברוואי ופרטת אל מול המצלמה את שמות האנשים שהיא מכירה בסכנת האמנות הישראלית. גיים דרופינג אופייני, אם תרצו, בצורתו המוקצנת ביותר. אני באמת מרותקת מהיחסים בין האמנות לסלבריטיות, שולטים בעיקר בשנה וחצי האחרונות. האמן המקומי הזה אמביוולנטי. הנרקיסר זם האופייני לכולנו נוכח תבל אביב - מי מכיר אותי ואת מי אני מכירה - ולא מעט אנשים ממצבים את עצמם כאמנים ביחס למקום זה. מצד שני, אמנות פלסטית בדרך כלל משאירה אותך כדמות אנונימית. תחשבי על מיכל נאמן, אחת האמניות הגדולות שיש כאן, שהיא חולכת בחוב, מי ברויך מההא אותה? ברמה הראשונית ביר תר, העבודה הווי נוסחה לעשות שלום עם הזמון של פוליטיקת עולם האמנות שיש לי בראש. לנקות אותו כדי שאוכל ליצור. באופן פרודוקטיבי, אחרי שהעבודה הווי תוצג, יוכל להיות שהשלום והשלווה יתרחקו ממני עוד יותר. בסופו של דבר, יש כוח בהשתייכות לקהילה - בין אם מרוב עקביות האמנות או על הקהילה הלסבית. קהילות מעניקות תחושת השתייכות וטוב לדעת שאת לא לבר בעולם".

סמאות ירושלים העתיקה מלאות בחציאות ארוכות וכבדי פות. נחילים של בני נוער מתכוננים לריקוד הרגלים במהלך צערת יום ירושלים. ביניהם מתבלטת פרוחת קצור צת שיער וחולצה מכותפרת לבנה. ספק בחורה ספק בחור, כמעין אנדרוניוס גבה קומה, היא מסתובבת עם צלם בין הצוערים הצעיק ניים ונוהה אחרי הבנות, בשעה ששרון פסקני שולח את הנערות לשער שכס ואת הנערות לשער יפו. "מה את עושה אחר כך?", היא פונה לאחת מהן, "רוצה אולי לשתות קפה?", היא שואלת אחת. הבנות עונות לה בתמיחה - חלקן מושעשעות וחלקן פוסרות אותה ב"לא מתאים לך" מרגז. רק אחת נואתה, בסופו של דבר, לחלוק איתה מספר לטון.

"אני חושבת שראויים סבל בעבודת הווידאו הווי", מודה בחיך האמנית עינת עמיר (28), ילידת ירושלים שמתגוררת בתל אביב. "בכל עבודה אני ממששת פחד באופן כמעט בלתי רצוני. במהלך צילום הר וידאו הרגשתי מאוד מאוימת, אגרסיבית ופולשנית באחרונות. עברנו במהלך הצערה ברובע המוסלמי, והצוערים דפקו על זרעונים של פלש יימות כלפיי, הבהירו לי שאני לא שייכת, קראו לי ללכת משם ושאלו אותי אם אני בן או בת. קראתי לעבודה הווי 'Boi'. זהו מושג המתייחס ללסבית גברית וגם, כמובן, למילה 'בואי' בעברית".

את "Boi" יצרה עמיר בשנת 2004, השנה האחרונה ללימודיה במי סגרת תוכנית המצוינים של המדרשה לאמנות שבבית ברל. באותה שנה נבחרה גם למצטיינת. לפני כשנה הוינו אותה לערוך את כתב העת הנושתי של בית הספר (פרך ראשי: גלעד מלצר), שיצא לאור בשבועות האחרונים בשם "פמיניזם ואמנות ישראלית", לצד תערוכה כה בנווואן חיפה (שאותה אצרה עמיר עם אילנה טננבאום) ושמה "מרצן שליחות".

"בתערוכה ריכינו ארבעה רורות של נשים, משנות ה־80 ועד הרי ום. הנושא לכתב העת הגיע מהמדרשה. בדרך כלל, כתב העת הוא אסופת מאמרים מתורגמים, הפעם, הזמנתי כותבות מעולם האמנות ליצור מאמרים עברו. הרגמנו גם את אחת המאמרים המכוננים בה גות הפמיניסטית - 'מרוע אין אמנות גדולות?', שכתבה לינדה נובל לין ב־1971. נרממה לגלות עד כמה הוא רלוונטי גם היום. אין עדיין בעברית אסופת מאמרים שמקדשת כוח לאמנות הפמיניסטית. הר גתי שזה חסר לי באופן אישי. רציתי לברוק למה אמניות שעוסק פמיניסטי מופיע בעבודות שלהן לא יגירו אותה האמנות שלהן ככח למה, למרות שזו אחת התנועות שישנו את פני ההיסטוריה במאה ה־20, היא מלווה במטען של כך שלילי".

האנשים לא נמאס לשמוע על פמיניזם? "בישראל בפרט ובתרבות המערבית בכלל ברנע שנותנים למשה את הכבוד הראוי לו, הוא הופך מיד לפאסה. זה מגוחך. למרות שהם מייזים נמצא כבר עשרות שנים בחיים שלנו, הוא עדיין נחשב למי לה ששקס להגיד אותה, מלווה בנימה כמעט אפולוגטית. בארצות